

УДК 821.111'22

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2026.45.3.17>**ДИСКУРС-ПОРТРЕТ АТРАКТОРА У INSTAGRAM ПРОСТОРИ****DISCOURSE PORTRAIT OF ATTRACTOR IN INSTAGRAM SPACE****Скриннік Ю.С.,***orcid.org/0000-0001-7592-4011**доктор філософії (філологія), доцент, докторант,**доцент кафедри англійської філології та методики викладання іноземної мови
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*

У статті здійснено опис дискурс-портрета АТРАКТОРА як типу сучасної дискурсивної особистості, репрезентованої в Instagram. Дослідження спрямоване на виявлення механізмів, за допомогою яких популярні користувачі платформи конструюють власну онлайн-ідентичність і транслюють цінності та ідеали через поєднання текстових і візуальних ресурсів. Робота становить спробу систематизувати ознаки дискурсивної поведінки АТРАКТОРА, що забезпечують його впізнаваність, впливовість і здатність утримувати стабільну увагу аудиторії.

Методологічною основою дослідження є дискурс-портретування, яке дозволяє реконструювати «портрет» особистості або соціальної групи шляхом аналізу характерних дискурсивних параметрів і виявлення індивідуалізованих рис. У статті дискурс-портрет АТРАКТОРА розглядається крізь призму ціннісних критеріїв: упередженості до досягнення, впливовості, лідерства та соціальної вправності, що визначають домінантні смислові вектори його комунікації.

Особливу увагу приділено дейктичності як системоутворювальному чиннику дискурс-портрета, адже саме дейктичні маркери забезпечують відтворення персоналізованого контексту, в якому індивідуальне сприйняття та вербалізація цінностей, уявлень і емоцій набувають комунікативної релевантності. У ході аналізу встановлено, що рольовий, просторовий і темпоральний дейксис є базовими засобами моделювання дискурсивної присутності АТРАКТОРА в Instagram-просторі. Додатково виокремлено емоційний дейксис (емодзі, емотикони) та екстралінгвальний дейксис (контекстуальні обставини), які посилюють інтерпретаційну глибину та сприяють точнішій реконструкції мотиваційних установок суб'єкта.

Комплексний аналіз вербальних, невербальних і надвербальних компонентів комунікації дав змогу уточнити визначення поняття дискурс-портрета з урахуванням ціннісного виміру діяльності особистості та запропонувати узагальнену схему дискурс-портрета сучасного АТРАКТОРА.

Ключові слова: АТРАКТОР, вербальний компонент комунікації, дейксис, дискурс-портрет, надвербальний компонент комунікації, невербальний компонент комунікації.

The article identifies the key features of constructing the discourse portrait of ATTRACTOR, thereby revealing the values and ideals promoted by this type of discursive personality through an Instagram profile. The study is an attempt to explicate the mechanisms through which popular public figures shape and maintain their online identity within contemporary social media communication.

The methodological framework is grounded in the discourse-portrait approach, which enables the reconstruction of an individual's (or a social group's) communicative profile on the basis of recurrent discourse patterns and distinctive semiotic choices. In this article, the discourse portrait of ATTRACTOR is examined through value-oriented criteria, namely: achievement orientation, influence, leadership, and social competence. These parameters are treated as dominant vectors that organise the semantic structure of posts and determine the strategic self-positioning of ATTRACTOR in interaction with the audience.

A special focus is placed on discourse deixis as a system-forming component of the portrait, since deictic markers provide access to the personalised context in which values, beliefs, and emotions acquire communicative relevance. The analysis demonstrates that three basic types of deixis – role, spatial, and temporal – function as core instruments for modelling ATTRACTOR's discursive presence in Instagram communication. In addition, the study highlights the importance of emotional deixis (represented by emojis and emoticons) and extralinguistic deixis (contextual references to circumstances and situational frames), which enhance interpretative depth and contribute to a more accurate reconstruction of the subject's motivations and value-based orientations.

A comprehensive examination of verbal, non-verbal, and supra-verbal components employed by ATTRACTOR allows the article to refine the definition of a discourse portrait from a value-based perspective. The findings are summarised in a schematic model of the contemporary ATTRACTOR's discourse portrait, which may be further applied in media-linguistic and psycholinguistic research on digital identity formation and value representation in social media discourse.

Key words: ATTRACTOR, deixis, discourse portrait, non-verbal communicative component, supra-verbal communicative component, verbal communicative component.

Постановка проблеми. У сучасному медійному просторі соціальна мережа Instagram посідає провідне місце у процесах конструювання, репрезентації та трансляції індивідуальності. Популярні користувачі платформи виступають

не лише носіями певних культурних моделей, а й активними учасниками публічної комунікації, у межах якої відображаються ціннісні орієнтири, способи самопрезентації та механізми взаємодії з аудиторією. Одним із продуктивних інстру-

ментів аналізу таких явищ є метод дискурс-портретування, спрямований на опис мовленнєвих і позамовленнєвих характеристик дискурсу, що репрезентують ідентичність, систему цінностей, уявлення та соціальне позиціонування суб'єкта чи групи суб'єктів. *Актуальність* запропонованого дослідження зумовлена необхідністю створення дискурс-портрета АТРАКТОРА – популярної дискурсивної особистості, яка привертає увагу аудиторії та формує навколо себе стійке комунікативне поле – у сучасному Instagram-просторі з урахуванням специфіки цього медійного середовища та його комунікативних практик.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дискурс-портрет мовної особистості у сучасній лінгвістиці розглядається як багатоаспектний напрям дослідження, що передбачає комплексний опис семантичних і прагматичних параметрів мовлення, реалізованих у текстах, продукованих суб'єктом комунікації. Очікуваним результатом такого аналізу є отримання нових даних щодо структурної організації дискурсу мовної особистості, а також специфіки використання нею мовних одиниць різних рівнів – від елементарного до найвищого [3, с. 59–60; 1]. Концепт дискурс-портрета представлено у працях, присвячених дослідженню механізмів формування колективних уявлень: зокрема, через аналіз мовлення про королівську сім'ю як чинника конструювання її публічного образу [9], а також через вивчення ролі стилю та мовленнєвої варіативності у процесах формування ідентичності й соціальних стереотипів у межах групової комунікації [11].

У науковій літературі зафіксовано поняття “словесного портрета”, що інтерпретується як форма психоаналітичного дискурсу та поглиблює розуміння категорії ідентичності [10]. Словесний портрет репрезентується у способі самонарації, тобто в тому, як індивід вербалізує власні думки, почуття та життєвий досвід. Відповідно, йдеться не лише про описовий рівень висловлення, а про мовну об'єктивацію внутрішнього світу людини.

У межах лінгвокультурного підходу Н. В. Петлюченко здійснює дослідження дискурс-портретів історичних харизматичних політичних лідерів Німеччини й України, пропонуючи систему параметрів дискурс-портрета, структуровану за чотирма критеріями: 1) біологічним, 2) соціальним, 3) психологічним, 4) індивідуальним [6, с. 96].

Важливим для опису особистості в дискурсивній перспективі є також поняття “невербального паспорта”, яке використовує Л. В. Солощук для характеристики сукупності невербальних засобів,

за допомогою яких суб'єкт комунікації актуалізує індивідуальні риси, емоційні стани та ставлення до себе й інших [7]. До структури невербального паспорта належать жести, міміка, пози, вираз обличчя, просодичні характеристики мовлення та інші невербальні компоненти, значущі для інтерпретації комунікативної поведінки. Невербальний паспорт є варіативним і може по-різному сприйматися адресатом залежно від контексту та конкретної ситуації взаємодії.

Дейктичність дискурсу постає однією з ключових характеристик, релевантних для побудови дискурс-портрета особистості, оскільки саме вона забезпечує реконструкцію контексту індивідуального сприйняття та вербалізації цінностей, уявлень і емоцій. Дейктичні одиниці виконують функцію точного співвіднесення висловлення з об'єктами, подіями та просторово-часовими координатами, значущими для суб'єкта у певний момент і в певному місці [13; 16; 19]. Завдяки цьому стає можливим відтворення персоналізованого комунікативного тла мовленнєвого акту та виявлення індивідуальних установок і ставлень до явищ і об'єктів дійсності [5, с. 260].

Поняття дейксису тривалий час перебуває у фокусі лінгвістичних студій і має низку інтерпретацій. Його доцільно розглядати як референтну систему, що визначає ідентичність учасників комунікації, їхнє просторове й часове позиціонування, обране мовцем і адресатом, і тим самим формує вихідну точку будь-якої взаємодії. Дейксис є характерним для діалогічного мовлення, оскільки сприяє створенню ефекту близькості, спільної ситуативної рамки та підвищує переконливість висловлення [20]. У дискурсивній практиці використання дейктичних маркерів слугує індикатором того, як особистість концептуалізує навколишній світ, які об'єкти й ситуації є для неї релевантними та які емоційні реакції вони актуалізують [4, с. 233]. Відтак урахування дейктичності дозволяє сформувати більш повний і глибинний образ мовної особистості, її ціннісних орієнтирів та внутрішнього світу.

У структурному плані дейксис має трикомпонентну організацію і в тексті відображає об'єктивні параметри контексту [17, с. 121], зокрема:

- 1) рольовий дейксис, що маркує учасників комунікації та їхні позиції;
- 2) просторовий дейксис, який визначає локалізацію об'єктів щодо комунікантів;
- 3) темпоральний дейксис, що репрезентує часові координати мовленнєвої взаємодії.

Постановка завдання. Метою дослідження є виявлення та систематизація характерних рис

дискурсивної особистості АТРАКТОРА на матеріалі мовленнєвої поведінки популярних персоналій Instagram, зокрема: американо-канадського актора та реслера Двейна Джонсона; американського актора, сценариста, кінорежисера і продюсера Віна Дізеля; австралійської персональної тренерки, письменниці та підприємниці Кайли Ітсінес; англійського футболіста, футбольного функціонера та колишнього капітана збірної Англії Девіда Бекхема. Матеріалом дослідження слугують Instagram-дописи популярних особистостей (із аудиторією від 30 тисяч підписників) загальною кількістю 1876 одиниць.

Для досягнення поставленої мети у статті передбачено: (1) окреслити методологічні засади дискурс-аналізу в аспекті дискурс-портретування; (2) ідентифікувати та описати дискурсивні дійсничні маркери, релевантні для мовленнєвої поведінки АТРАКТОРА. *Об'єктом* дослідження є текстове й візуальне наповнення Instagram-дописів популярних особистостей. Предмет дослідження становлять особливості функціонування вербальних, невербальних і надвербальних компонентів комунікації у процесі конструювання дискурс-портрета сучасного АТРАКТОРА.

Виклад основного матеріалу. Розроблена в межах теорії ціннісно-орієнтованого соціо-дискурсу класифікація дискурсивних особистостей передбачає виокремлення трьох базових типів – УЧАСНИКА, АТРАКТОРА та ТВОРЦЯ – як ключових суб'єктів трансляції, актуалізації та репрезентації цінностей у сучасному суспільстві, зокрема в умовах цифрової комунікації та в межах соціальної платформи Instagram [18]. Зазначені типи відрізняються домінантними комунікативними стратегіями, моделями соціального позиціонування та специфікою взаємодії з аудиторією, що зумовлює доцільність їхнього окремого дискурс-портретування. У цій статті дослідницьку увагу зосереджено на дискурс-портреті АТРАКТОРА як типі дискурсивної особистості, що характеризується високим рівнем публічної впливовості та здатністю формувати навколо себе стійке комунікативне поле.

АТРАКТОР є дискурсивною особистістю, яка акумулює увагу аудиторії завдяки особистісному потенціалу, публічним досягненням або високому рівню соціального впливу в певній сфері діяльності. Дослідження АТРАКТОРІВ у сучасному дискурсивному просторі передбачає комплексний аналіз їхньої комунікативної поведінки, ціннісних орієнтирів, стратегій впливу, а також особливостей соціального сприйняття їхнього образу. У сучасних умовах до АТРАКТОРІВ належать як

публічні лідери у сферах науки, мистецтва, політики, бізнесу чи спорту, так і медійні інфлюенсери, чия комунікація у соціальних мережах формує стійкі моделі взаємодії з аудиторією.

АТРАКТОРА вирізняють такі психологічні характеристики, як харизматичність, високий рівень енергетики та здатність мобілізувати інших до спільної діяльності або стимулювати їх до певних дій. У дискурсивному вимірі У дискурсивному вимірі АТРАКТОРИ виступають значущими агентами формування громадської думки, моделювання культурних і соціальних норм, а також активними учасниками процесів ідентифікації та самоідентифікації на індивідуальному й колективному рівнях.

У межах сучасного Instagram-простору ціннісний профіль АТРАКТОРА актуалізується через дописову комунікацію та зосереджується насамперед на таких домінантах, як *упередженість до досягнення, впливовість, лідерство та соціальна вправність*, що визначають стратегічну спрямованість його дискурсу й способи самопрезентації.

У дискурс-портреті АТРАКТОРА *цінність упередженості до досягнення* виявляється насамперед через специфіку рольового дейксису, що актуалізує суб'єкта як центральну фігуру наративу. Домінування особового займенника *I* у структурі висловлювання фіксує виразну суб'єктну центрованість повідомлення та підкреслює провідну роль мовця у представлених подіях. Такий різко окреслений фокус на власній персоні корелює з високим рівнем самосприйняття, внутрішньої стійкості та готовності приймати виклики, попри потенційні ризики й невдачі. Кожен випадок вживання особового займенника *I* функціонує як маркер віри у власні сили й підтвердження активної позиції суб'єкта в ситуації досягнення мети:

(1) *Me and @thechrisjanson always talk about betting on yourself. We gotta bet on ourselves and take that big swing – you might fail and get turned down, but at least you have it a real shot and tried.*

I was 15yrs old, broke as hell and living in a motel room in Nashville. Had the bright idea that I was gonna become a country music star. Went down to the world famous, @tootsiesvip where all my country heroes first got their starting gigs.

I was kicked out because I was 15 (but looked like I was 57 😊)

I was super disappointed, and moved on to the next, but for the rest of my life, I never stopped trying.

This Tootsies surprise video shown to me from my buddy @kevinfrazier blew me away.

What a crazy blessing how sometimes life can come full circle

Love ya back, Tootsies Orchid Lounge – I'll see ya on stage.

and I'm sure I'll be a little drunk 🍷 [15]

Водночас використання конструкції (*Me and @ thechrisjanson*), що експлікує учасників комунікації (автора допису та співрозмовника), сигналізує про значущість адресата в межах повідомлення та про включення іншого суб'єкта у сферу авторської уваги. Така комбінація маркерів дозволяє інтерпретувати АТРАКТОРА не лише як виразно егоцентричну, а й як екзоцентричну дискурсивну особистість, здатну поєднувати лідерську позицію з моделлю командної взаємодії.

У дописі американо-канадського актора та реслера Двейна Джонсона просторовий дейксис, зокрема згадка про місце проживання (*living in a motel room in Nashville*), виконує функцію локалізації подій і забезпечує нарративну достовірність. Цей маркер підкреслює стартові умови та обставини, у яких перебував суб'єкт, і в такий спосіб формує образ досягнення «з нуля». Просторовий дейксис, отже, посилює переконливість історії та сприяє реалізації мотиваційної стратегії, орієнтованої на підтримку молодіжної аудиторії у настанові на самостійне досягнення успіху та віру у власні можливості.

Темпоральний дейксис – зокрема вказівка на вік (*I was 15yrs old*) та референція до тривалого процесу зусиль у минулому (*I never stopped trying*) – дозволяє реконструювати відповідний життєвий етап і внутрішній стан суб'єкта у зазначений період. Завдяки темпоральним маркерам формується ефект «живого» та автентичного самонаративу, який уможливує глибше розуміння переживань, рішень і дій АТРАКТОРА, а також логіки його ціннісного самоконструювання.

Невербальні та надвербальні компоненти комунікації у дописах популярних особистостей розглядаються як специфічні семіотичні коди, що відкривають доступ до глибинних когнітивних процесів, які детермінують комунікативну поведінку суб'єкта, а також репрезентують авторську здатність моделювати й транслювати смисли [4, с. 233]. Так, емотикон (😏) у наведеному прикладі посилює іронічність та позитивне емоційне тло висловлення, тоді як емодзі (👤, 🍷) виконують надвербальну функцію: у першому випадку вони актуалізують ідею циклічності життєвих подій, у другому – сигналізують невимученість і зниження напруги в ситуаціях, що потенційно можуть бути стресогенними. У цьому контексті емодзі та емотикони виступають маркерами емоційного продукування та інструментами прагматичного впливу на адресата. Оскільки емо-

ції визначають специфіку стилю мислення й мовлення людини, а способи їхнього вияву можуть слугувати своєрідною «візитною картою» дискурсивної особистості [2], вони безпосередньо впливають на процес формування дискурс-портрета та його ціннісної інтерпретації.

Дописи, у яких актуалізується **цінність впливовості**, характеризуються розширеною дійсною організацією: поряд із рольовими, просторовими та темпоральними маркерами в них функціонує екстралінгвальний дейксис, що забезпечує включення позатекстових обставин і формує ширший інтерпретаційний горизонт події [4]. Такий тип дейксису дозволяє реконструювати ситуаційний фон, мотиваційні імпульси та ціннісні орієнтації суб'єкта, які не завжди експліцитно вербалізуються. У дописі Віна Дізеля – американського актора, сценариста, кінорежисера і продюсера – екстралінгвальний дейксис використано як засіб посилення переконливості та демонстрації значущості творчого продукту:

(2) *When I think about the amount of directors that have wanted to work with me more than once I am always just humbled. This is a pic of when I went to India as I promised Deepika I would, with the director at the time, DJ Caruso... While we are currently juggling the order of the productions, my oldest daughter read the script that DJ sent to me, thinking that it would fall into the Pacifier bracket. She cried... I asked her why she cried, and she said because the story of a brother and sister rang true for her and it was emotional.*

Rock 'Em Sock 'Em, Mattel's Follow up to Barbie... Universal's Kojak, Witch Hunter, Riddick4 and of course the finale to Fast are all fighting for position. Blessed.

If I could make the film work that my daughter cried reading, my question for you would be, who would play my sister... she suggested Jennifer Lawrence. What do you think? [12]

Екстралінгвальний дейксис, реалізований через фрагменти (*She cried... I asked her why she cried, and she said because the story of a brother and sister rang true for her and it was emotional; If I could make the film work that my daughter cried reading*), акцентує емоційний ефект сценарію та підкреслює потенційну культурну й психологічну значущість фільму, який автор планує реалізувати. У цьому випадку екстралінгвальний дейксис доцільно інтерпретувати як посилення на зовнішні обставини та реакції учасників ситуації, що не становлять ядра повідомлення, проте є необхідними для повного розуміння його прагматичного смислу.

Рольовий дейксіс, зокрема згадка про режисерів, які прагнули працювати з автором неодноразово (*directors that have wanted to work with me more than once*), формує уявлення про його професійну вагу та стійкий авторитет у кінематографічній сфері. Водночас рольові маркери, виражені займенниками *she, you* (*she suggested Jennifer Lawrence; What do you think?*), створюють ефект залучення адресата до комунікативної взаємодії та моделюють ситуацію взаємного впливу, у межах якої автор не лише транслює позицію, а й враховує оцінки та пропозиції інших.

Просторовий дейксіс, актуалізований через згадку локації (*when I went to India*), виконує функцію демонстрації мобільності суб'єкта та його включеності у глобальний культурний простір. Таке позиціонування підсилює образ особистості, яка має можливість бути присутньою у різних соціокультурних контекстах і впливати на них через професійну діяльність.

Темпоральний дейксіс, зокрема референція до минулої події (*my oldest daughter read the script that DJ sent to me*), задає біографічну перспективу та підкреслює процесуальність формування впливовості як результату накопиченого досвіду. Одночасно він актуалізує цінність наступності та відповідальності, оскільки у фокусі опиняється реакція представника наступного покоління, що додатково легітимізує значущість авторського задуму.

У репрезентації **цінності лідерства** провідну роль відіграє рольовий дейксіс, який фіксує автора допису як ініціатора комунікації та суб'єкта, що позиціонує себе у статусі лідера, здатного привертати увагу, організувати аудиторію та надихати її. Просторовий і темпоральний дейксіс у таких повідомленнях виконують допоміжну, однак прагматично значущу функцію: вони формують ефект динаміки, постійного руху та безперервної активності, що є типовими ознаками лідерської самопрезентації у медійному дискурсі. Сукупність зазначених дейктичних маркерів сприяє моделюванню образу автора як активного організатора та мотиватора, який підтримує контакт із аудиторією та задає комунікативний вектор взаємодії:

(3) Your new favourite podcast has landed!! Episode 1 of Sweat Daily is NOW LIVE 😊🎧

I can't wait to bring you exclusive interviews with industry experts and global stars, as well as some familiar faces (should we bring Arna on the podcast?) 🎧

New episodes will be dropping every single weekday!!

Tune in to Sweat Daily now on your favourite podcast app! Link in my bio 📱

#SweatDaily #SweatApp #Podcast #StoryGlass [14]

У дописі австралійської персональної тренерки, письменниці та підприємниці Кайли Ітсінес рольовий дейксіс реалізується насамперед через займенник *I* (*I can't wait to bring you exclusive interviews*), який підкреслює авторську ініціативність, відповідальність за продукт і готовність забезпечити аудиторії доступ до ексклюзивного контенту. Водночас звернення до адресата (*bring you*) посилює інтерактивність повідомлення та формує модель лідерства, зорієнтованого на потреби спільноти.

Просторовий дейксіс у висловленні (*Tune in to Sweat Daily now on your favourite podcast app!*) актуалізує доступність продукту в цифровому просторі та опосередковано маркує мобільність комунікації: подкаст може бути сприйнятий незалежно від фізичного місця перебування користувача.

Темпоральний дейксіс, виражений у висловлюванні (*New episodes will be dropping every single weekday!*), задає режим регулярності та прогнозованості діяльності, підкреслюючи організованість, системність і цілеспрямованість авторки. Орієнтація на теперішній час і найближчу перспективу посилює ефект актуальності та безперервності професійної активності, що є важливою складовою лідерської репутації.

Невербальні та надвербальні компоненти комунікації у цьому дописі представлені емотиконами (😊, 🎧) та емодзі (🎧, 📱), які виконують функцію емоційного дейксісу, задають позитивний тон і підвищують атрактивність повідомлення для аудиторії. Хештеги (#SweatDaily #SweatApp #Podcast #StoryGlass) як надвербальний компонент комунікації забезпечують навігацію контентом і оптимізують пошук інформації, що може бути інтерпретовано як прояв клієнтоорієнтованості та стратегічного мислення авторки у цифровому середовищі.

Цінність **соціальної вправності** у дискурс-портреті АТРАКТОРА реалізується передусім через рольовий дейксіс, який репрезентує суб'єкта не лише як автономного автора висловлення, а й як учасника ширшого комунікативного кола. У таких дописах відбувається систематичне включення інших осіб або спільнот у структуру повідомлення, що засвідчує екоцентричну спрямованість комунікативної поведінки. Рольові дейктичні маркери в цьому разі посилюють інтерактивність дискурсу та формують ефект спіль-

нотності між автором, згаданими учасниками взаємодії та аудиторією.

Просторовий дейксис у контексті трансляції соціальної вправності виконує функцію локалізації події та водночас актуалізує прив'язаність суб'єкта до конкретного соціального середовища. Він підтримує уявлення про участь автора в реальних соціальних практиках, а не лише у віртуальній комунікації. Темпоральний дейксис окреслює часові межі подій і сигналізує сталість соціальних контактів, регулярність взаємодії та постійну включеність автора в соціальні зв'язки:

(4) A great day and always such a warm welcome at the Royal Hospital Chelsea. It's an honour to spend time with the Chelsea Pensioners...their energy and commitment to the community is always inspiring and they have the best stories!   Pie and mash all round   @royalhospitchelsea [8]

У дописі відомого англійського футболіста, півзахисника та футбольного функціонера, колишнього капітана збірної Англії Девіда Бекхема рольовий дейксис виразно реалізується через згадку про *Chelsea Pensioners*, які постають як значущі учасники комунікативної ситуації (*It's an honour to spend time with the Chelsea Pensioners*). Така номінація конкретизує адресованість повідомлення і демонструє соціальну включеність автора та його здатність підтримувати зв'язок із представниками іншої соціальної групи.

Просторовий дейксис актуалізовано через топонімічну прив'язку до *Royal Hospital Chelsea*, що задає локус події та підсилює ефект автентичності висловлення (*A great day and always such a warm welcome at the Royal Hospital Chelsea*). Додатково просторове позиціонування підтримується надвербальним компонентом комунікації – тегом (*@royalhospitchelsea*), який виконує навігаційну функцію, наближає читача до згаданої інституції та робить її доступною для ширшої аудиторії Instagram.

Темпоральний дейксис у наведеному фрагменті репрезентований прислівником *always*, що маркує повторюваність і регулярність ситуації, а також теперішнім часом, який підкреслює актуальність переживання та позитивну оцінку події «у моменті» (*their energy and commitment to the community is always inspiring and they have the best stories!*). У такий спосіб формується образ стійкого соціального зв'язку, а не випадкової одноразової взаємодії.

Емотикон () та емодзі (;) виконують функцію емоційного дейксису, задаючи позитивний тон і забезпечуючи легкість сприйняття повідомлення. Загалом сукупність виявлених

дейктичних маркерів конструює образ автора як особистості з високим рівнем соціальної вправності: він демонструє повагу до інших, підтримує взаємодію зі спільнотою та актуалізує приналежність до соціально значущих практик, пов'язаних із визнанням і підтримкою старших колег у реалізації їхніх суспільних ролей.

Схематичну модель дискурс-портрета АТРАКТОРА, розробленого у ході цього дослідження, подано схематично на Рис. 1.

У межах цього дослідження дискурс-портрет інтерпретується як концептуально-аналітичний інструмент дискурс-аналізу, призначений для комплексного опису й інтерпретації вербальних, невербальних і надвербальних засобів комунікації, що функціонують у різних сферах мовленнєвої діяльності особистості. Такий підхід дозволяє розглядати дискурсивну поведінку суб'єкта як механізм конструювання ідентичності та репрезентації соціальних реалій у межах конкретного комунікативного середовища.

Висновки. Проаналізована добірка Instagram-дописів характеризується переважно писемною формою подачі та регулярним супроводом візуальними компонентами (фото/відео), що забезпечує їхню мультимодальність. Комунікативна природа таких повідомлень є полілогічною, оскільки дискурс формується не лише автором допису, а й аудиторією через коментарі та потенційні відповіді популярних особистостей. За соціально-ситуативним параметром досліджуваний матеріал репрезентує різновид медійного дискурсу, специфічний для платформної взаємодії.

Дописам АТРАКТОРА властиві авторська цілісність і структурна однорідність, а їхній тематичний фокус зосереджений на досягненні успіху, популярності, впливовості та лідерства. Дискурс організовано навколо макротемі успіху та низки стабільних мікротем, зокрема «життєвий досвід», «рішучість», «сміливість» і «діяльність». У межах цих смислових домінант АТРАКТОР постає як модератор та генератор ідей, який транслює цінності і задає рамки їхнього сприйняття аудиторією.

Установлено, що дискурс-портрет АТРАКТОРА за рольовим дейксисом визначається поєднанням внутрішнього та зовнішнього свідомого централізму, що позиціонує його одночасно як ініціатора комунікації, лідера, рушійну силу процесів та члена команди. Просторовий дейксис у таких дописах конструює ефект «всеосаяжності» та глобальності діяльності АТРАКТОРА, що виявляється у дискурсивному розширенні меж його присутності та впливу, який виходить за рамки конкретної локалізації чи одиначної ситуації.

Рис. 1. Схематичне зображення дискурс-портрета АТРАКТОРА

Темпоральний дейксис репрезентує АТРАКТОРА як сучасну й прогресивну особистість із моделлю «світлого майбутнього» та «складного/тернистого минулого», яке виконує мотиваційну функцію для адресата. Виявлено темпоральну домінанту минулого часу як засобу вербалізації цінностей досягнення та впливовості, що подаються як результат попередніх зусиль і досвіду, інтегрованих в архітектуру суб'єкта. Натомість теперішній час переважно актуалізує цінності лідерства та соціальної вправності, оскільки саме вони дискурсивно конструюються як дії та стани, що реалізуються у поточній взаємодії та вимагають активної присутності в актуальному комунікативному моменті.

З'ясовано, що емоційні дейктичні маркери (зокрема емодзі та емотикони) є системно значущими для формування дискурс-портрета АТРАКТОРА, оскільки забезпечують передачу емоційного тла висловлення та моделюють афективну близькість з аудиторією. Водночас екстра-

лінгвальний дейксис виконує інтерпретаційну функцію: він вводить у дискурс контекстуальні обставини ситуації, дозволяючи реконструювати мотиваційні установки суб'єкта, його ставлення до минулого та проєкцію майбутнього, що поглиблює розуміння ціннісної детермінації комунікативної поведінки.

Дослідження дискурс-портрета АТРАКТОРА на матеріалі Instagram-дописів популярних особистостей розширює уявлення про механізми конструювання образу та впливовості у соціальних мережах. Отримані результати мають теоретичну значущість для розвитку дискурсології та теорії дискурсивної особистості, а також можуть бути використані в медіалінгвістичних і психолінгвістичних студіях, зорієнтованих на аналіз цифрової ідентичності та вербалізації ціннісних орієнтацій. **Перспективним** напрямом подальших розвідок є зіставне дослідження дискурс-портретів інших типів дискурсивних особистостей у ціннісному вимірі, зокрема УЧАСНИКА та ТВОРЦЯ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Калитюк Л., Ішук Т. Дискурс-портрет американського блогера Фіони Циткін. *Закарпатські філологічні студії*. 2018. Т. 1, № 3. С. 127–131. URL: http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/3/part_1/25.pdf (дата звернення: 29.04.2024).
2. Космеда Т. А. Его і Alter Его Тараса Шевченка в його поетичному мовленні. *Лінгвістичні дослідження*. 2012. Вип. 34. С. 91–96.
3. Куранова С. І. Семантична координата моделювання дискурс-портрета мовної особистості. *Мовознавство*. 2020. № 2. С. 59–74. DOI: <https://doi.org/10.33190/0027-2833-311-2020-2-004>.
4. Осіпова Т. Ф. Невербальна комунікація та своєрідність її омовлення в українському дискурсі: феномен вербалізації невербаліки : монографія / наук. ред. проф. Т. А. Космеда. Харків : Вид-во Іванченка І. С., 2019. 388 с.
5. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. Київ : ВЦ «Академія», 2007. Т. 1 : А–Л. 260 с.
6. Петлюченко Н. В. Дискурс-портрети історичних харизматичних політичних лідерів Німеччини й України (лінгвокультурний аспект). *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Серія : Філологія. 2011. Т. 14, № 1. С. 94–101.

7. Солощук Л. В. Вербальні і невербальні компоненти комунікації в англомовному дискурсі. Харків, 2006. 300 с.
8. Beckham D. *Instagram*. URL: <https://www.instagram.com/p/C6bVxBCoZU7/?igsh=NzRnNWJoemozanZ2> (date of access: 02.05.2024).
9. Billig M. *Talking of the Royal Family*. Routledge, 2002. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780203414910>.
10. Capps D. The Verbal Portrait: Erik H. Erikson's Contribution to Psychoanalytic Discourse. *Journal of Religion and Health*. 2011. Vol. 50, no. 4. P. 880–898. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10943-011-9515-3>.
11. Coupland N. *Style: Language Variation and Identity*. Cambridge University Press, 2007.
12. Diesel V. *Instagram*. URL: <https://www.instagram.com/p/C4-6Llar12t/?igsh=MTVocTh6azh0enhn> (date of access: 02.05.2024).
13. Fillmore C. J. *Santa Cruz lectures on deixis*. Bloomington : Indiana University Linguistics Club, 1975.
14. Itsines K. *Instagram*. URL: <https://www.instagram.com/reel/C6YjBEVtaZS/?igsh=dzF0c2J2dGlibWE1> (date of access: 02.05.2024).
15. Johnson D. *Instagram*. URL: <https://www.instagram.com/reel/C6TnNltL9u9/?igsh=bnQ5ZjFoanQ1amxp> (date of access: 02.05.2024).
16. Lakoff R. Remarks on this and that / R. Lakoff. *Berkeley Studies in Syntax and Semantics*. L. : The MIT Press, 1974. P. 345–356.
17. Renkema J. *Introduction to Discourse Studies*. Amsterdam / Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 2004. 374 p.
18. Skrynnik Yu. Discourse Portraits of Instagram Users. *Revista De Educacion*. 2024. 406 (12). P. 133–153. DOI: <https://doi.org/10.59671/Sqpth>.
19. Tate A. Deictic Markers and the Creation of Voice in Modernist Poetry. *New Essays in Deixis*. 1995. P. 131–143. DOI: https://doi.org/10.1163/9789004454927_010.
20. Zadorizhna N., Perednia T. Deixis in advertising persuasive strategies. *Вісник науки та освіти*. 2023. No. 3(9). DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-3\(9\)-67-79](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-3(9)-67-79).

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Дата першого надходження статті до видання: 09.02.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 23.03.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 07.05.2026